

تنوع فرهنگی در ادبیات کودک

ای. گالینان (E.Gullinan)
مترجم: شهناز صاعلی*

میان خانواده‌ها و جوامعی زندگی می‌کنیم که از ثروت و دانش و مهارت ما، برای کمک به عملکرد بهتر خود، برداشت می‌کنند. فرهنگ بسیار بیش از نژاد، قوم‌گرایی، جنس، ترجیحات جنسی، یا کمک‌های خاص، متضمن ارزش‌ها، نگرش‌ها، رسوم، عقاید و اخلاقیات است. آموختن دیدگاه‌ها و عقاید [گوناگون] به دانش‌آموزان، راهی برای آغاز بحث در این باب، به ایشان می‌دهد.

از این منظر، تمام کتاب‌های کودکان را می‌توان به لحاظ فرهنگی، در سطحی برابر در نظر گرفت. آن چه مهم است، به وجود آوردن مجموعه‌ای است که از نظر تنوع، تعادل داشته باشد و فقط گرایش‌های عمده اروپایی - آمریکایی را که مدت‌های مدید بر کتاب‌های کودکان تسلط داشت، دربرنگیرد، بلکه فرهنگ‌های غنی بومی آمریکایی - آفریقایی، آمریکایی - آسیایی، آمریکایی لاتینی و دیگرانی را نیز که در این لحاف

توفیق بررسی غنا و تنوعی که ویژگی ادبیات کودکان امروز است، از خوش‌اقبالی ماست. گستره کتاب‌های کودکان، در نیمه دوم قرن بیستم، به طور قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته؛ زیرا تنوعی فرهنگی را منعکس می‌کند که مشخصه آمریکای شمالی و دربردارنده انواع ادبیات از گوشه و کنار دنیاست. منظور از گردآوری مجموعه‌ای از کتاب‌هایی که از نظر فرهنگی متنوع‌اند، این است که ما برای پر کردن قفسه‌ها و غنی ساختن افکار (اذهان) و قلوب دانش‌آموزان خود، در جست‌وجوی یافتن کتاب‌هایی از فرهنگ‌های گوناگون هستیم. وقتی می‌گوییم تنوع، به جنبه‌های بسیاری اشاره داریم. معمولاً جریان غالب، به اشتباه بر این تصور است که تنوع فرهنگی، فقط به مردمی اشاره دارد که با ایشان متفاوتند، اما چنین نیست. هر کس میراثی فرهنگی دارد که اغلب از شاخه‌های بسیاری برخوردار است. ما همه در

چهل تکه دوزی شده فرهنگ آمریکای شمالی و هم‌چنین، در تنوع بخشیدن به دنیای ما سهیم بوده‌اند، مورد ملاحظه قرار دهد. این جا تمرکز ما بر کتاب‌هایی از فرهنگ‌های موازی در آمریکای شمالی خواهد بود که ویرجینیا همیلتون، آن‌ها را به عنوان «گروه‌هایی که پیش از این اقلیت نامیده می‌شدند»، تعریف می‌کند و معتقد است که اقلیت‌های مذکور - سیاهان، دورگه‌ها و زردپوستان - سهم گسترده‌ای در جهان بینی ما دارند. آن‌گاه به بررسی کتاب‌هایی از فرهنگ‌های جهانی می‌پردازیم.

امروزه در حالی که کتاب‌های چند فرهنگه، توجه روزافزونی را معطوف خود می‌سازد، جریان غالب بر ادبیات کودکان در آمریکا، به میزان زیادی معطوف به گرایش سفیدپوستان طبقه متوسط است. با وجود این، با بررسی جایگاه نشر چند فرهنگه، از اوایل قرن گذشته تا زمان حاضر، گرایش‌های امیدوارکننده‌ای یافت می‌شود.

بررسی کتاب‌های تصویری کودکان که تصاویر متنوعی از کودکان را با نژادها و قومیت‌های گوناگون به نمایش می‌گذارند، نشان می‌دهد که چهره‌های رایج در کتاب‌ها، به ندرت با چهره‌های آماری انطباق دارند (به عبارتی، طبق اطلاعات آماری نیستند). هر چند تعداد مهاجران، گروه‌های نژادی و قومی به‌طور چشمگیری افزایش یافته، طی سه دهه ۱۹۶۰، ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ کتاب‌های اندکی که نشانگر این گروه‌ها باشند، به چاپ رسیده است. طبق برآورد سمیل بی‌شاپ (Shop 1994)، فقط ۴ درصد از کتاب‌های منتشر شده کودکان، در سال‌های ۱۹۹۰ تا ۱۹۹۲ مرتبط به رنگین پوستان است. میلر لاجمن (Lach mann 1992)، در

کتاب خود به نام «خانواده ما، دوستان ما، جهان ما»، همین افزایش اندک را در چاپ کتاب‌هایی درباره فرهنگ‌های موازی و به وسیله این فرهنگ‌ها نشان می‌دهد. هل‌بیگ (Helbig) و پرکینز (Perkins)، در کتاب خود به نام «یک سرزمین راهنمای ادبیات چند فرهنگه جدید برای کودکان و نوجوانان» که در سال ۲۰۰۱ چاپ شد، نام ۲۴۱ کتاب را آورده‌اند که به نوعی به تجربیات فرهنگ‌های موازی مربوط می‌شوند. این کتاب‌ها در سال‌های بین ۱۹۹۴ تا ۱۹۹۹ به چاپ رسیده و دارای کیفیت بالایی ادبی‌اند. طیف این کتاب‌ها از کتاب‌های مناسب بچه‌های پیش‌دبستانی تا خوانندگان دبیرستانی است. از آن‌جا که هر ساله بیش از ۵ هزار عنوان کتاب، برای کودکان و نوجوانان به چاپ می‌رسد، این رقم (۲۴۱) به طرز اسف‌باری، هنوز ناکافی است. به علاوه، با افزایش سریع مهاجرت، گروه‌های نژادی و قومی، شاید بیش‌تر از این عقب بیفتیم. هنوز بسیاری از گروه‌های فرهنگی، به‌طور جدی بازنمودی ندارند. از میان فرهنگ‌های بسیار در آمریکای شمالی، کتاب‌های [متعلق به فرهنگ] آفریقایی - آمریکایی، زیادتر و با تنوع بیش‌تر و در فرم‌های کم‌تر کلیشه‌ای، نسبت به گروه‌های فرهنگی دیگر، منتشر می‌شوند. بسیاری از کتاب‌های جدید با شخصیت‌های آفریقایی - آمریکایی، منعکس‌کننده زندگی طبقه متوسط آمریکایی است. صرف نظر از نمونه‌هایی که به فرهنگ چین و ژاپن مربوط می‌شود، شخصیت‌های قوی و برجسته آسیایی دیگری در کتاب‌های چاپ شده به چشم نمی‌خورد.

اخیراً افزایش اندک تعداد کتاب‌های برخوردار از شخصیت‌های آمریکای لاتینی، تعداد رو به

افزایش کتاب‌های دوزبانه انگلیسی / اسپانیایی، نویسندگان جدید آمریکای لاتین و افزونی شعر لاتینی، نشانه‌های خوبی از رشد ادبیات هستند. درباره سنت بومی آمریکایی، هر چند اندک آثار جدید و برجسته‌ای درباره داستان معاصر وجود دارد، ادبیات متعلق به سنت بومی آمریکایی، هنوز هم بیش‌تر شفاهی است.

تأثیر ادبیات متنوع فرهنگی در زندگی کودکان

آمریکا از آغاز یک جامعه به لحاظ فرهنگی مختلط بوده است و با آغاز قرن بیست و یکم، متنوع‌تر هم می‌شود. جمعیت آمریکا، متشکل از جماعت عظیمی از مردمی است که به انگلیسی می‌خوانند و سخن می‌گویند و بسیاری دیگر که به زبان‌های دیگری سخن می‌گویند، می‌خوانند و مطالعه می‌کنند.

به‌طور متوسط، یک سوم دانش‌آموزانی که وارد مدارس آمریکا می‌شوند، پیشینه آفریقایی - آمریکایی، آسیایی - آمریکایی یا آمریکایی لاتینی دارند. به علاوه، بیش از ۳۰ میلیون نفر از افراد ۵ ساله و بالاتر، در خانه به زبانی غیر از انگلیسی صحبت می‌کنند. آن‌سوی مرزهای آمریکا، پیشرفت‌های تکنولوژیکی، دهکده جهانی ما را حتی از این هم کوچک‌تر کرده است.

خوانندگان بخشی از دیدگاه خود را نسبت به جهان و خودشان، با خواندن کتاب شکل می‌دهند. اگر کودکان خود را هرگز در کتاب‌ها نبینند، این امر به گونه‌ای ظریف به آن‌ها می‌گوید که به قدر کافی اهمیت نداشته‌اند تا در کتاب‌ها ظاهر شوند و یا این‌که کتاب‌ها برای آن‌ها نیست.

تصاویر کلیشه‌ای از یک گروه قومی، جنسیت، ملیت، منطقه، مذهب یا دیگر زیر فرهنگ‌ها، نه

افزایش کتاب‌های دوزبانه انگلیسی / اسپانیایی، نویسندگان جدید آمریکای لاتین و افزونی شعر لاتینی، نشانه‌های خوبی از رشد ادبیات هستند. درباره سنت بومی آمریکایی، هر چند اندک آثار جدید و برجسته‌ای درباره داستان معاصر وجود دارد، ادبیات متعلق به سنت بومی آمریکایی، هنوز هم بیش‌تر شفاهی است.

در حدود ۲۰ درصد از مجموعه عنوان‌های چاپ شده درباره رنگین پوستان، به صورت حکایات عامیانه است. بیش‌ترین کتاب‌های چاپ شده در زمینه کتاب‌های حکایات عامیانه، درباره آسیایی - آمریکایی‌ها، بومیان آمریکا و کسانی است که این حکایات را خلق کرده‌اند، اما درباره زندگی کنونی مردم این فرهنگ‌ها، چیز زیادی نمی‌گویند.

سازمان‌های نشری که در زمینه ادبیات چند فرهنگه کار می‌کنند، مانند Lee and Low Books و Childrens Book Press و Pinata and Arte Publico قول داده‌اند چاپ کتاب‌هایی را که درباره رنگین پوستان است یا به وسیله آن‌ها پدید آمده، جدی‌تر پی‌گیری کنند. شناخت خاص نویسندگان و تصویرگران فرهنگ‌های موازی، مانند برندگان جایزه Coretta scott King و جایزه Belpre نیز باعث می‌شود که تولید ادبیات فرهنگ‌های متنوع، گسترش بیش‌تری پیدا کند. کثرت و تنوع (فرهنگی)، از مرزهای هر کشوری فراتر می‌رود و کتاب‌های کودکان، چشم‌انداز جهانی دهه ۱۹۹۰ را منعکس می‌کند. هم‌اکنون، کتاب‌هایی از کشورهای انگلیسی زبان مانند استرالیا، نیوزیلند، انگلستان، آفریقای جنوبی و کانادا، به راحتی در آمریکا منتشر می‌شود و تعداد

دانش‌آموزان ارائه می‌دهند تا دربارهٔ شخصیت‌هایی با فرهنگ‌های متفاوت، بیاموزند و تجربیات آن‌ها را با تجربیات خود مقایسه کنند. کودکان می‌توانند شناخت مردم فرهنگ‌های دیگر را از طریق ادبیات شروع کنند. آن‌ها می‌توانند شباهت بین خود و دیگران را تشخیص دهند و می‌توانند ویژگی جهانی بشر را درک کنند. هر چند چشمداشت ما از ادبیات این نیست که صراحتاً، درس مدارا و تساهل بدهد، اندیشیدن به دیگران و سخن گفتن دربارهٔ دیگران و ارتقای شناخت از دیگران، پیامد طبیعی خواندن ادبیات گوناگون است. به علاوه، کودکانی که توفیق خواندن کتاب‌هایی از فرهنگ‌های متعدد را به دست نمی‌آورند، نوشته‌های فوق‌العاده‌ای از نویسندگان خارق‌العاده را از دست می‌دهند.

ارزیابی ادبیات متنوع فرهنگی

اگرچه ما هنوز باز نموده‌ای کافی از فرهنگ‌های موازی نداریم، امروزه در کتاب‌های کودکان، تنوع بیش‌تری وجود دارد. امروزه تمام انواع ادبی، شامل کتاب‌هایی از فرهنگ‌ها و دیدگاه‌های مختلف است.

به این دلیل، ایجاد مجموعه‌ای ادبی از اعتقادات متنوع، در کلاس یا کتابخانهٔ مدرسه امکان‌پذیر است. زیرا کتاب‌هایی از تمام فرهنگ‌ها، می‌باید بخشی از زندگی روزانه بچه‌ها در مدرسه باشد.

هنگام انتخاب کتاب برای ایجاد یک مجموعه متنوع فرهنگی، جنبه‌های بسیاری مورد ملاحظه قرار می‌گیرد. اولاً اهمیت فرهنگ را در یک کتاب مورد توجه قرار دهید. برخی کتاب‌ها، شخصیت‌هایی دارند که از فرهنگ‌های متفاوتی

تنها برای کودکان آن گروه، بلکه برای دیگرانی که برداشت تحریف شده‌ای می‌کنند، مضر است. ادبیات چند فرهنگه، به ما دربارهٔ خودمان آگاهی می‌دهد و کمک می‌کند یکدیگر را بشناسیم. ادبیات می‌تواند برای خوانندگان خود، هم مانند آنچه عمل کند و هم مانده پنجره. اخیراً سیمز بی‌شاب (Sims Bishop 1996) این استعاره را برای ادبیات متنوع فرهنگی به کار برده است. در همان حال که این حقیقت دارد که ادبیات به خواننده مجال می‌دهد تا هم خودش و هم آنانی را که با او متفاوتند، بفهمد و درک کند، شاید بهترین کتاب‌ها تجربه‌ای را ارائه می‌دهند که بیش‌تر شبیه نگاه کردن از پنجره است، وقتی که نور روز به آرامی خاموش می‌شود. ابتدا هرکس به وضوح، از پنجره دنیای دیگری را می‌بیند، اما به تدریج که نور رنگ می‌بازد، تصویر خود شخص نیز منعکس می‌شود. کتاب‌های کودکان، در برجسته‌ترین نمونه‌ها، از طریق شخصیت و قهرمان‌های خود، شخصیت‌های منحصر به فردی از فرهنگ‌ها را به نمایش می‌گذارند و از تجربه‌های عام و جهانی سخن می‌گویند. ما از طریق آن‌ها می‌توانیم تفاوت‌ها را گرامی بداریم، توجهٔ عموم را معطوف پاسداشت ارزش‌ها کنیم و همدلی و حس رأفت و انسانیت مشترک را بالا ببریم.

تحقق هدف جامعه‌ای عادلانه‌تر و منصفانه‌تر، مستلزم این است که مردمی با پیشینه و شرایط بسیار متفاوت، بیاموزند که با صلح در کنار یکدیگر زندگی کنند. اگر ما مردم دیگر فرهنگ‌ها و دیگر ملیت‌ها را درک کنیم، در مواقع تضاد و رویارویی، دیگر به سختی خواهیم توانست آن‌ها را به عنوان «طرف مقابل» در نظر بگیریم. آموزش عقاید و دیدگاه‌ها، طُرقی برای برانگیختن

کتاب‌های دیگری هم هستند که به لحاظ فرهنگی غنی‌اند و تجربیات ترسیم شده در آن‌ها، به وضوح از فرهنگ خاصی برآمده و زمینه داستان و هم‌چنین طرح و شخصیت‌ها، به طور غیرقابل تفکیکی با فرهنگ گره خورده است. کتاب‌هایی چون "La Mariposa" از فرانسیسکو جیمز (Jimenez) یا کتاب جودیت اور تیز کوفر (Ortiz Cofer) به نام «سال انقلاب ما؛ داستان‌ها و اشعار برگزیده جدید».

(The year of our Revolution: New and Selected Stories and Poems)

این‌ها کتاب‌هایی هستند که به خوانندگان خود مجال می‌دهند با نگاه کردن از پنجره، به شخصیت‌هایی که کاملاً شبیه ایشان یا با آن‌ها متفاوتند، فرهنگ خویش را بشناسند و یا درباره فرهنگ دیگری بیاموزند. این‌ها کتاب‌هایی هستند که فرصتی برای چیزی بیش از یک تجربه سطحی، با شخصیت‌های گوناگون فراهم می‌آورند. اهمیتی ندارد فرهنگ چه نقشی در کتاب ایفا می‌کند، ترسیم فرهنگ بایستی دقیق، موثق، اصیل و به دور از صورت‌های کلیشه‌ای باشد. ادبیات متنوع فرهنگی چیزی را تصویر می‌کند که برای یک فرهنگ معین، خاص و برای تمام فرهنگ‌ها جهانی است؛ تفاوت‌های ظریف و گوناگونی زندگی روزمره فرهنگ ترسیم شده را به طور دقیق توصیف می‌کند (و در این توصیف)، فرهنگی را که باز می‌نمایاند، تحریف نکرده یا جور دیگری نشان نمی‌دهد. اگر جزء فرهنگ مذکور نباشی، تعیین صحت و اعتبار، دقت و دوری از صورت‌های کلیشه‌ای در فرهنگ طرح شده، دشوار خواهد بود. هر چند این قضاوت، در ارزشگذاری عمومی کیفیت ادبی یک کتاب نیز اساس قرار

هستند و اغلب از طریق ویژگی‌های بصری، مانند رنگ و شکل چشم یا رنگ و حالت مو، به تنوع اشاره دارند، اما هیچ نوع محتوای فرهنگی خاصی ارائه نمی‌دهند. شاید این کتاب‌ها را بتوان «کتاب‌های بزرگ شده» نامید. در تعدادی از این کتاب‌ها، گنجانیدن شخصیت‌های متنوع فرهنگی بدون دلیل و اغلب کلیشه‌ای است. از این‌گونه کتاب‌ها بایستی اجتناب کرد. در کتاب‌های دیگری، تنوع به طور ظریفی این عقیده را تقویت می‌کند که ما در جهانی با تنوع فرهنگی زندگی می‌کنیم. از این دست کتاب‌ها، کتاب ری‌کا. سی. جونز (Rebecca. C. Jones)، به نام «ماتیو و تیلی» (Mathew and Tilly)، به تصویرگری بت پیک (Beth peck) است. این کتاب، داستانی تصویری درباره چند دوست است که با هم می‌جنگند و سپس مسایل خود را حل و فصل می‌کنند. برحسب اتفاق ماتیو، مذکر سفید پوست و «تیلی»، مؤنث سیاه پوست است. این اطلاعات از طریق تصاویر داده می‌شود. فرهنگ، به معنای دقیق کلمه، وجه مهم این کتاب نیست، اما مضمون دوستی، به وسیله تنوع ترسیم شده، وسعت داده شده است.

کتاب‌های دیگری که درباره فرهنگ‌اند و از طریق درون‌مایه‌شان، بر اهمیت فرهنگ‌ها و مردمان گوناگون تأکید دارند نیز از جمله کتاب‌های مناسب به حساب می‌آیند. برخی از این کتاب‌ها، به وضوح این نظر را ابراز می‌کنند؛ مانند کتاب «هر کجا هستید»، نوشته مِم فاکس (Mem fox)، یا کتاب الی‌کی (Alike)، به نام «داستان ماریانت، کلمات نقاشی شده / خاطرات به زبان آمده» (Marianthe's Story' painted Words / Spoken Memories)

می‌گیرد. اگر برای مشاهده نقادانه کتاب‌های کودکان، از معیار انواع ادبی، به عنوان یک لنز استفاده می‌کنید، محتوای فرهنگی را به عنوان دومین لنز در نظر بگیرید که به لنز معیار ادبی اضافه شده است؛ بی‌آن‌که جای آن را بگیرد. این دو معیار، هر یک، دیگری را تحت تأثیر قرار می‌دهد و هر کتابی می‌تواند و بایستی به لحاظ کیفیت، به عنوان نمونه‌ای از نوع ادبی خود و نیز به لحاظ اصالت فرهنگی، ارزش‌گذاری شود. به علاوه، یک مجموعه از کتاب - چه در کلاس، چه

● کتاب‌هایی که درباره آفریقایی - آمریکایی‌هاست،

طیف گسترده‌ای از فرهنگ

آفریقایی - آمریکایی را

در بر می‌گیرد که متضمن تجربه

و پیامد برده‌داری، جنبش

حقوق مدنی، زندگی درون

شهری، زندگی در جنوب در قرن

بیستم و تجربیات طبقه

متوسط آفریقایی - آمریکایی

است

در کتابخانه مدرسه، یا کتابخانه عمومی - می‌تواند نظر به تنوعی که چه به لحاظ درک و فهم و چه به لحاظ شیوه بیان ارائه می‌دهد، ارزش‌گذاری شود.

فهرست کتاب‌های چند فرهنگه کمیسیون «مجمع ملی معلمان انگلیسی»، پیوسته کتاب‌شناسی کتاب‌های چند فرهنگه را با شرح

مشخصات تهیه می‌کند (به عنوان کتاب‌هایی که درباره رنگین پوستان ساکن آمریکا، آفریقا، آسیا، آمریکای مرکزی و آمریکای جنوبی، کشورهای حوزه کارائیب، مکزیک، کانادا و انگلستان است) و نیز کتاب‌هایی را که بر جریان‌های بینا فرهنگی یا بین‌انژادی متمرکز هستند. اعضای این کمیسیون هنگام خواندن کتاب‌ها، کتاب‌هایی را که به تصاویر کلیشه‌ای در متن یا تصویرگری متکی هستند و یا زبان‌شان اهانت‌آمیز و سست است و متن و تصاویر فاقد دقت لازمند، کنار می‌گذارند. وقتی فرهنگ صرفاً نمایش ظاهری باشد، یا از طریق گنجاندن بی‌دلیل کلمات معدودی از یک زبان دیگر یا یک شخصیت اتفاقی رنگین پوست در تصویرگری نشان داده شود، کمیسیون این‌گونه کتاب‌ها را کنار می‌گذارد. مسائل بینشی از دیگر علائق کمیسیون و نیز مسائل بحث برانگیز در جامعه ادبیات کودکان است.

کتاب‌هایی که گروه‌های متنوع فرهنگی را بازتاب می‌دهند، بایستی این فرهنگ‌ها را به طور دقیق و عمیق، باز نمایند. کتاب‌هایی را جست‌وجو کنید که از صورت‌های کلیشه‌ای اجتناب کرده، ارزش‌ها و گروه فرهنگی را به شیوه‌ای موثق و معتبر تصویر می‌کنند، از زبانی بهره می‌گیرند که مورد استفاده آن گروه فرهنگی است و در عین حال که تجربیات خوانندگان را تأیید می‌کنند، بصیرت و دید آن‌ها و تأملات جذاب را بسط می‌دهند. هنگامی که کار ارزش‌گذاری کتاب‌ها را به لحاظ اصالت و سندیت فرهنگی شروع می‌کنید، از یک چک‌لیست (Checklist) استفاده کنید:

- آیا کتاب به لحاظ ادبی، کیفیت خوبی دارد؟
- آیا فرهنگ ترسیم شده در کتاب، دقیق و غیرکلیشه‌ای است و تنوع درون فرهنگی و نیز

بینا فرهنگی را لحاظ کرده یا نه؟
- آیا کتاب سهم مثبتی در درک فرهنگ تصویر
شده دارد؟

ادبیاتی از فرهنگ‌های موازی

از آن‌جا که کتاب‌های مربوط به فرهنگ‌های موازی، نسبت به کتاب‌هایی که جزو جریان غالب فرهنگی‌اند، به راحتی در دسترس نیستند، در این جا بر اطلاعاتی درباره ادبیات کودکان مربوط به فرهنگ‌هایی موازی در آمریکای شمالی و نیز ادبیات جهانی کودکان تأکید می‌کنیم.

تمرکز بر این کتاب‌ها و نویسندگان و تصویرگرانی که این آثار را پدید آورده‌اند، در ایجاد مجموعه ادبیات متنوع فرهنگی، مفید خواهد بود.

ادبیات آفریقایی - آمریکایی

کتاب‌هایی که درباره آفریقایی - آمریکایی‌هاست، طیف گسترده‌ای از فرهنگ آفریقایی - آمریکایی را دربرمی‌گیرد که متضمن تجربه و پیامد برده‌داری، جنبش حقوق مدنی، زندگی درون شهری، زندگی در جنوب در قرن بیستم و تجربیات طبقه متوسط آفریقایی - آمریکایی است.

نویسندگان تثبیت شده، به نوشتن ادامه می‌دهند و در این میان، صداهاى جدیدی هم شنیده می‌شود؛ مانند لئون والتر تی لیج (Tillage) که داستان او به نام «داستان لئون»، جایزه Boston Globe-Horn Book را در قسمت کتاب‌های غیرتخیلی، در سال ۱۹۹۸ برد و نیز کریستوفر پیل کورتیس (Curtis) که جایزه نیوبری را برای اولین رمان خود، به نام «خانواده واتسون به برمینگهام می‌روند» (۱۹۶۳) برد. او

هم‌چنین، مدال نیوبری را برای دومین کتاب خود "Bud Not Buddy" تصاحب کرد.

علاوه بر این، تنوع و گوناگونی نژاد آفریقایی، اکنون در بخشی از کتاب‌های کودکان، به موضوعی عمده تبدیل شده است و با کتاب‌هایی از سواحل کارائیب، گروه‌های مستقل غربی، انگلستان و آفریقای جنوبی و آمریکای شمالی، در یک مجموعه قرار می‌گیرد.

اگرچه درصد این کتاب‌ها کم است، حکایت عامیانه، شعر، داستان، کتاب‌های اطلاع‌رسانی و سرگذشت نامه‌ها، به کودکان تمام فرهنگ‌ها کمک می‌کند تا همکاری، زندگی و ارزش‌های آفریقایی - آمریکایی را بشناسند و ارج نهند.

ادبیات آفریقایی - آمریکایی، انواع ژانرهای ادبی را شامل می‌شود. بسیاری از نویسندگان تصویرگران آفریقایی - آمریکایی، به دلیل آفریدن آثاری در یک نوع ادبی خاص، اهمیت دارند. در حالی که نویسندگان دیگری، ترکیبی از این انواع ادبی را به کار می‌گیرند. برخی از برجسته‌ترین نویسندگان و تصویرگران آفریقایی - آمریکایی و آثارشان، در این جا مورد بحث قرار گرفته‌اند.

ویرجینا همیلتون، یکی از با نفوذترین پرکارترین نویسندگان آفریقایی - آمریکایی است که امروزه می‌نویسد. او در انواع ادبی بسیاری نوشته است. او فولکلور نویس برجسته‌ای به حساب می‌آید که مجموعه‌های چشمگیر او، مانند «مردمی که می‌توانند پرواز کنند» (The People Could Fly) و «در آغاز» (In the Begining)، یک بخش اصلی از فولکلور آفریقایی است. او هم‌چنین، یکی از سرشناس‌ترین و با استعدادترین نویسندگان داستان کودکان مدرن است. او اولین آفریقایی -

همسرش، Fredrick Mckissack نوشته، نشان‌دهندهٔ تبحر، دقت به جزئیات و یک قصه‌گوی مادرزاد است.

بهترین داستان‌های تاریخی را می‌توان در آثار تیلور (Taylor) یافت. او با داستان‌هایی از دوران کودکی و خانوادهٔ خود به عنوان الگو، به نوشتن آثار ادبی ادامه داده است که قدرتمند و تکان‌دهنده‌اند. کتاب برندهٔ مدال نیوبری او، به نام "Roll of Thunder and Hear Cry"، بخشی از سری کتاب‌های برجسته دربارهٔ خانوادهٔ لوگان (Logan) است.

از دهه ۱۹۷۰ به این طرف، نوجوانان کتاب‌های مارتین دین‌مایرس (Myers) را با ولع می‌خوانند. او نیز از همه ژانرهای ادبی برای مخاطبان جوان استفاده برده است. اشعار او هم چون "Harlem"، داستان‌های کوتاهش مانند آن‌چس در "145th street stories" آمده، رمان‌هایی مانند «هیولا» "Monster" برندهٔ جایزهٔ Prinz و بیوگرافی‌های او که مبتنی بر تحقیقات دقیق است، مانند مالکوم ایکس (Malcolm X: By Any Means Necessary) مؤید مهارت و همه‌فن‌حریفی اوست.

ژاکلین وودسون (Woodson)، نویسندهٔ جوان آفریقایی - آمریکایی است که رمان‌های او برای خوانندگان جوان تر، به سرعت در این حوزه، جزء آثار کلاسیک شده است. آخرین اثر او «پسران معجزه» (Miracle's Boys)، جایزهٔ Coretta Scott King را نصیب خود کرد. او اخیراً نوشتن کتاب‌های داستانی مصور را امتحان کرده است. "We Had a Picnic This Sunday Past" خوشایند و مسرت‌بخش است.

آمریکایی است که مدال نیوبری و نیز جایزهٔ جهانی هانس کریستین آندرسن را برای مجموعه آثارش دریافت کرده است. افتخارات فراوان او شامل جایزه‌های زیر است:

- National Book
- Coretta Scott King Award
- Boston Globe-Horn Book Award
- IBBy

هم‌چنین، او تنها نویسندهٔ کودکی است که تاکنون لقب "Mac Arthur Grant" را به دست آورده. رمان‌های او شامل داستان‌های تخیلی، رمزی، داستان‌های واقع‌گرا، تاریخی و شرح حال است.

ژولیوس لستر (Julius Lester)، نویسنده برجستهٔ دیگر آفریقایی - آمریکایی است که در انواع ادبی بسیاری می‌نویسد. بازنویسی و بازآفرینی قصه‌های عمو رموس، مانند «قصه‌های دیگری از عمو رموس»، این حکایات زیرکانه را وارد زندگی کودکان امروزی کرد و بین حکایات و کسانی که آن‌ها را نقل کرده بودند، پیوند محکمی زد. برداشت اخیر او از «جان هنری»، با نثری قوی، یک حکایت بلند کلاسیک را بازگویی می‌کند. او هم‌چنین، داستان‌های تاریخی برجسته‌ای برای خوانندگان بزرگسال می‌نویسد.

پاتریشیا - سی مک کیساک (Mckissack) نیز نویسنده‌ای است که در انواع ادبی فولکلور، شرح حال و داستان‌های غیرتخیلی تاریخی بی‌نظیر است. کتاب‌های مصور فولکلور او، مانند "Mirandy and flossie and the fox" و "Brother wind" بازگویی داستان‌های شگفت‌انگیزی است که در دوران نوجوانی، برای او تعریف کرده‌اند. شرح حال‌هایی که اغلب با کمک

آسیایی - آمریکایی هنوز پایین است، شمار آن‌ها رو به افزایش است. بیش تر کتاب‌های موجود آسیایی - آمریکایی، بر میراث چینی یا ژاپنی متمرکزند، اما برخی کشورهای آسیایی دیگر مانند کره، ویتنام، تایلند و جزایر پاسفیک، به آرامی دارند شناخته می‌شوند. در زمینه فولکلور، گنجینه پرباری از کشورهای آسیایی در دسترس است، اما داستان معاصر که با تجربیات آسیایی - آمریکایی

شاعران عمده‌ای که شعر آفریقایی - آمریکایی و کارائیبی می‌نویسند، عبارتند از: اشلی بریان (Bryan)، گون دولین بروکس (Brooks)، لوسیل کلیفتون (Clifton)، مایا آنجلو (Angelou)، مونیکا گونیونینگ (Gunning)، الویس گرین فیلد (Green field) و نیکی جیوانی (Giovanni). بسیاری از این شاعران، در انواع دیگر ادبی نیز می‌نویسند. بریان در بازگویی فولکلور، تواناست و گرین فیلد و کلیفتون، به سبب کتاب‌های تصویری‌شان.

● کتاب‌هایی از اطراف و اکناف جهان، این فرصت را به خوانندگان جوان خود می‌دهند تا ضمن سفری خیالی به دیگر سرزمین‌ها، زندگی‌های متفاوتی را گذشته از زندگی خود، تجربه کنند

بسیاری از نویسندگان، از تجربیات تاریخی و معاصر آفریقایی - آمریکایی و نیز فولکلور، در کتاب‌های داستانی مصور و رمان‌ها استفاده می‌کنند. کتاب‌های ژانت کاینس (Caines)، لوسیل کلیفتون، آنجلا جانسون، آنجلا شلو میداریس (Medearis)، میلدرت پیترس والتر، النورا تیت (Tate) و دیگران، تجربیات خواندنی بسیار جالبی برای بچه مدرسه‌ای‌های ابتدایی و راهنمایی فراهم می‌آورند.

مرتبط باشد، هنوز خیلی خودش را نشان نداده. داستان‌های تاریخی کم‌نظیری وجود دارد که بر اقامت اجباری ژاپنی - آمریکایی‌ها، طی جنگ جهانی دوم متمرکزند و کتاب‌های غیرداستانی چندی به بررسی زندگی مهاجران جدید آسیایی به آمریکای شمالی می‌پردازد.

برخی از برجسته‌ترین تصویرگران آفریقایی - آمریکایی، عبارتند از: دونالد کرو (Crews)، لسو دیلون (Dillon)، تام ملینگز، جیمز رنسام (Ransome)، جری پینکنی (Pinkney)، برایان پینکنی، سینتیاسنت جیمز و جان استپتو (Steptoe) جیمز رانسام با نقاشی رنگ روغن خود، به بسیاری از کتاب‌ها لطف و جذبه داده است. جری پینکنی، یکی از معروف‌ترین تصویرگران آفریقایی - آمریکایی است که قصه‌های عمو رموس، اثر ژولوس لستر را تصویرگری کرده است.

لورنس یپ (Yep)، نویسنده چینی - آمریکایی، بیش از ۲۰ سال است که داستان‌هایی مربوط به آسیایی - آمریکایی‌ها می‌نویسد. او برخی از مشکلات و سختی‌هایی را که مهاجران آسیایی - آمریکایی را به ستوه آورده، در رمان‌های تاریخی خود، بازگو کرده است. جزئیات غنی فرهنگی و اجتماعی رمان‌های او، به داستان‌های

ادبیات آسیایی - آمریکایی

اگرچه تعداد کتاب‌های با ویژگی‌های فرهنگی

این رمان‌ها، ثبت زنده و جذابی از تجربیات بازداشت یا اقامت اجباری، پدید آورده‌اند. خلاصه این‌که طیف وسیعی از کتاب‌های داستان، غیرداستان و شعر اگرچه اندک‌اند، به بررسی ارزش‌ها و زندگی آسیایی - آمریکایی‌ها می‌پردازند.

ادبیات آمریکای لاتین

تعداد کتاب‌های خاص کودکان که شخصیت‌های آمریکای لاتین را تصویر کنند، در تضاد کامل با تعداد جمعیت آمریکای لاتینی در آمریکاست. از کل کتاب‌های منتشره، فقط بخش بسیار ناچیزی فرهنگ آمریکای لاتین را باز می‌نمایانند. در مقایسه با تعداد کودکان آمریکای لاتین که محتاج مشاهده باز نمود خودشان در کتاب‌ها هستند و دیگر کودکانی که نیازمند چیزی درباره فرهنگ آمریکای لاتین بدانند، کتاب‌های فراهم شده (در این باب) هیچ است. خوشبختانه، وضعیت رو به تغییر است؛ هرچند به کندی. نویسندگان با استعدادی هستند که آثار با کیفیتی پدید می‌آورند، مانند ویکتور مارتینز (Martinez) که رمان او به نام "Parrot in the oven: Mi Vida" جایزه National از ۱۹۹۶ را برده. کتاب "The circuit" از فرانسیسکو خیمینز (Jimenez)، مجموعه داستانی است که براساس تجربیات کودکی خود نویسنده، در یک خانواده مهاجر کارگر مزرعه، نوشته شده. این کتاب، جایزه Boston Globe-Horn Book را در سال ۱۹۹۸ تصاحب کرد. داستان و شعر معاصر در حال گسترش و تعداد نویسندگان آمریکای لاتین نیز رو به افزایش است. با افزایش تعداد کودکان

تأثرانگیزش عمق خاصی بخشیده است. یپ در انواع گوناگون ادبی، طبع آزمایی کرده است؛ حکایات عامیانه، داستان معاصر، داستان تخیلی و داستان معمایی و نیز داستان‌های تاریخی. در بسیاری از رمان‌های معاصر این نویسنده، مانند "The cook's family" و "Thief of Hearts"، به بررسی مشکلات و معضلات تعلق و دورافتادگی در زندگی آسیایی - آمریکایی‌ها و بزرگسالان چند رگه، پرداخته شده است. مجموعه معمایی "San francisco chinatown" او که با کتاب "The case of the lion bance" شروع می‌شود، سرشار از جزئیات فرهنگی است. او هم‌چنین، به سبب گنجاندن عناصر تخیلی، براساس افسانه‌ها و سنت‌های چینی در بسیاری از آثار خود، مورد توجه است.

نسی نامیوکا (Namioka) نیز در آثار خود، درباره روابط یک خانواده معاصر چینی - آمریکایی می‌نویسد و نیز جریان‌های فرهنگی و شیوه‌های تطبیق رسوم جدید و تجربیاتی را که مهاجران همراه خود آورده‌اند، مورد مذاقه قرار می‌دهد. او در رمان خود به نام "April and The Dragon lady" برای خوانندگان جوان، به بررسی تضاد و تقابل بینانلسی و بیناجنسی، در یک خانواده چینی - آمریکایی می‌پردازد.

ماری جی. لی (Lee)، در رمان‌های خود، به زندگی خانوادگی کره‌ای - آمریکایی‌ها و به بررسی تضاد و تقابل فرهنگی و بینانلسی می‌پردازد. یوشیکو اوچی‌دا (Uchida)، از اولین نسل ژاپنی - آمریکایی که در شروع جنگ جهانی دوم در کالیفرنیا زندگی می‌کرد، در دو رمان خود "Journey Home" و "Journey to Topaz"، داستان دوران کودکی خود را می‌گوید.

"Guba" روایت می‌کند.

این کتاب‌ها و کتاب‌های دیگر، به خوانندگان جوان، تصویر متنوعی از زندگی آمریکای لاتینی و فرهنگ آن عرضه می‌کنند.

ادبیات جهانی

هنگامی که نیل ارمسترانگ، درون یک کپسول فضایی، در فضای خارج از زمین، به سرعت دور کره زمین می‌گشت، چنین گفت: چنین نگاه کردن به زمین، هم‌چون نگاه کردن به سنگ مرمرین آبی رنگ بزرگ است. این گفته او، ما را هشیار می‌سازد که این «مرمر» ما چندان هم بزرگ نیست و آن‌چه در قسمتی از آن اتفاق بیفتد، بخش‌های دیگر را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. تلقی دنیای ما به عنوان یک دهکده جهانی، این امر را آشکار می‌سازد که ادبیات کودکان و نوجوانان، بایستی چیزی فراتر از تعلقات ملی و قومی مردم باشد.

کتاب‌هایی از اطراف و اکناف جهان، این فرصت را به خوانندگان جوان خود می‌دهند تا ضمن سفری خیالی به دیگر سرزمین‌ها، زندگی‌های متفاوتی را گذشته از زندگی خود، تجربه کنند. امروزه طیف گسترده‌ای از شعر، فولکلور، داستان و غیرداستان از اطراف و اکناف جهان، در آمریکای شمالی در دسترس است. تبادل کتاب در میان ملت‌ها، به یمن آسانی سفرهای بین‌المللی و نیز تکنولوژی مدرن، بسیار گسترده و وسیع شده است. به علاوه، بسیاری از نویسندگان و تصویرگران کتاب‌های کودکان که آثارشان در آمریکا چاپ می‌شود، در انگلستان، استرالیا، ژاپن، آفریقا و دیگر قسمت‌های کره زمین زندگی می‌کنند. ناشران از سراسر جهان، یکدیگر را در بازار کتاب ایتالیا، آلمان، اسپانیا،

اسپانیایی زبان در مدارس آمریکا، تعداد کتاب‌های کودک اسپانیایی زبان نیز افزایش یافته است. با وجود این، حائز اهمیت است که به خاطر بسپاریم این کتاب‌ها که وجودشان مایه خوشوقتی است، کتاب‌هایی نیستند که فرهنگ آمریکای لاتین را بازگو کنند، بلکه جریان غالب، ترجمه کتاب‌های کودکان از انگلیسی به اسپانیایی است. مانند ادبیات فرهنگ‌های دیگر، ادبیات آمریکای لاتین نیز فولکلور، شعر و تمام انواع داستان و غیرداستان را دربرمی‌گیرد. *گری استو (Soto)*، یکی از اولین صداهای آمریکای لاتین، در ادبیات کودک امروزی است. دو کتاب *"Local News"* و *"Baseball in April and other Stories"* مجموعه داستان‌های کوتاهی هستند که رشد و بلوغ را مانند بزرگ شدن خود استوی فقیر و مکزیکی - آمریکایی، در مرکز کالیفرنیا، بررسی می‌کنند. بسیاری از رمان‌های او، زندگی، دوران بلوغ و بزرگسالی پسران آمریکای لاتین را مورد مذاقه قرار می‌دهد.

نیکولاس موهر (Mohr)، نویسنده پورتوریکویی، به کندوکاو در شیوه‌های زندگی معاصر جوانان پورتوریکویی بزرگ شده در آمریکای شمالی می‌پردازد. مجموعه داستان‌های کوتاه و رمان‌های او، مانند *"Going Home"* به طرزی زیبا و قوی نوشته شده‌اند.

پت مورا (Mora)، نویسنده مکزیکی - آمریکایی، کتاب‌هایی جذاب و نیز شعرهایی دوست داشتنی برای کودکان سال‌های آغاز دبستان می‌نویسد.

آلما فلورا آدا (Ada)، داستان‌هایی از زندگی خانواده کوبایی خود، در کتابش به نام *"under the Royal Palms: Achilhood in"*

مکزیک، آرژانتین، برزیل، کلمبیا و هر جای دیگری ملاقات می‌کنند تا نسخه‌های اصل کتاب‌ها را بخرند و برای چاپ شراکتی همان کتاب‌ها به چندین زبان، با یکدیگر قرار بگذارند. بنابراین، کودکان در بسیاری از کشورهای دیگر، احتمالاً همان کتابی را می‌خوانند که به زبان ملی خودشان نوشته شده است. لذا می‌توان گفت که ادبیات کودکان، حقیقتاً جهانی شده است.

افرادی از جمعیت‌های بین‌المللی، کتاب‌های کودکان و نوجوانان را در ارگان‌های تخصصی‌شان، مورد بحث قرار می‌دهند: شورای بین‌المللی کتاب برای نوجوانان (IBBY)، "USBBY"، انجمن کتابداران آمریکا (ALA)، انجمن فروشندگان کتاب آمریکا (ABA)، انجمن مدرن زبان (MLA) و انجمن بین‌المللی خواندن (IRA)، از این گروه‌ها هستند.

جایزه هانس کریستین آندرسن، هر ساله به وسیله IBBY، برای کل مجموعه آثار نویسندگان یا تصویرگران، به آن‌ها اعطا می‌شود. جایزه Mildred L. Batchelder نیز سالانه به ناشرانی اهدا می‌شود که برجسته‌ترین کتاب سال را که ابتدا در کشور دیگری چاپ و سپس در آمریکا از طریق ترجمه منتشر شده است، تولید کرده باشند. در اروپا، کتابخانه مونیخ در آلمان، به گردآوری، مطالعه و اشاعه و ترویج ادبیات جهانی کودکان اختصاص دارد.

هنگامی که کتاب‌ها دارای تصاویر قوی از کشور دیگری باشند، کودکان یک درس مهم می‌آموزند. آن‌ها تشخیص می‌دهد که اگرچه تمام فرهنگ‌ها از هم متمایز و متفاوتند، همه مردم دنیا، نیازهای جهانی مشترک نظیر عشق ورزیدن، تعلق خاطر و پذیرش دارند. آن‌ها می‌آموزند که

تمام مردم در نیاز به خانواده، دوستان و همسایگان و نیاز به غذا، لباس و مسکن، با هم مشترکند. هم‌چنین، می‌آموزند که خود را به عنوان یک شهروند جهانی در نظر بگیرند. به عنوان مثال، خوانندگان داستان "Halinka"، نوشته میریام پرسلر (Pressler)، نمی‌تواند احساس همدلی خود را با قهرمان داستان که یک دختر نوجوان تنها و شکننده است و در یک یتیم‌خانه، در زمان پس از جنگ در آلمان زندگی می‌کند، پنهان کنند.

آموزش برای تنوع

در زمینه آموزش ادبیات چندفرهنگی، به طور گسترده‌ای در آمریکا، پژوهش‌هایی انجام می‌گیرد و کتاب‌هایی نوشته می‌شود. از آن‌جا که اصطلاح چندفرهنگی، به تکرر فرهنگی در قلمرو یک ملت اشاره دارد، ما این‌جا اصطلاح تنوع فرهنگی را به کار می‌بریم؛ چون دیدگاهی جهانی را نیز به حساب آورده‌ایم. هر چند بحث آموزش برای تنوع و گوناگونی که یک دیدگاه جهانی را در نظر دارد، هنوز مبتنی بر این پیش‌فرض‌های اصلی است که اصلاحات آموزشی چندفرهنگی، تحول یافته است.

در آموزش چند فرهنگ، چهار رویکرد وجود دارد که به آموزش ادبیات متنوع فرهنگی نیز مربوط می‌شود: رویکرد «تشریک مساعی توده و توده» (Banks and Banks)، رویکرد «افزودنی» (Additive)، رویکرد «استحاله» (Transformation) و رویکرد «کنش اجتماعی» (Social action).

از میان این رویکردها، رویکرد تشریک مساعی، بدون شک سهل‌ترین شیوه برای درهم

کتاب‌ها برای بچه‌های تمام فرهنگ‌ها، فرصتی فراهم می‌آورند تا قهرمانان، سنت‌ها و تجربیات خودشان و همسن و سال‌های متفاوت از خود را مشاهده کنند. این موضوع، نه تنها برای بچه‌های رنگین پوست یا بچه‌هایی با زمینه‌های فرهنگی گوناگون، بلکه برای تمام بچه‌هایی که در دهکده جهانی کار و زندگی می‌کنند، اهمیت دارد. مهم‌ترین تأثیر آن، این است که ما را به دیدن فرهنگ خودی و فرهنگ‌های دیگران توانا می‌سازد. این امر برای برنامه‌ای که نه تنها محتوای متنوع، بلکه شیوه‌های متنوع اندیشیدن را هم می‌آموزد، اهمیتی بنیادی دارد. چنین رویکردی می‌تواند کاری کند که حضور اجتماعی ما پررنگ‌تر شود.

استفاده از ادبیات کودکان، برای مورد مذاقه قرار دادن تنوع فرهنگی، به چند پیش‌شرط نیاز دارد؛ در نظر گرفتن کیفیت ادبی کتاب‌ها، محتوای کتاب‌ها (این‌که درباره چه هستند و از چه دیدگاهی نوشته شده‌اند؛ از زاویه دید یک خودی یا یک خارجی است) و کارهایی که شما می‌توانید با آن‌ها انجام دهید.

منبع:

Literature and child

بی‌نوشت

*** با تشکر از سرور عزیزم سرکار خانم فاطمه مرتضایی که اصل کتاب را در اختیار من گذاشتند.

آمیختن ادبیات متنوع فرهنگی، در درون هر برنامه‌ای است. در این رویکرد، شما کتاب‌هایی را برمی‌گزینید که به عنوان مثال، قهرمانان و روزهای ملی فرهنگ‌های مختلف را ارج می‌نهند. صرف وقت برای مطالعه درباره دکتر مارتین لوتر کینگ، در January، نوعی تمرین عمومی برای پذیرفتن این مقوله است. در این رویکرد، کتاب‌های متنوع فرهنگی و جریان‌ها در درون برنامه ادغام نمی‌شوند.

رویکرد افزودنی که در آن «محتواها، مفاهیم، درون‌مایه‌ها و دیدگاه‌ها» به برنامه اضافه می‌شوند، بدون آن‌که ساختار اصلی آن را تغییر دهند (Banks and Banks 1993)، متضمن درهم‌آمیختن ادبیات و مردمی از فرهنگ‌های گوناگون به درون برنامه اصلی است. رویکرد استحال‌ای، پیش‌فرض‌های اصلی برنامه را تغییر می‌دهد و دانش‌آموزان را قادر می‌سازد تا مفاهیم، جریان‌ها، درون‌مایه‌ها و مشکلات را از چندین دیدگاه و زاویه دید اخلاقی ببینند. این نوع تجربه، باعث عادت مورد ملاحظه قرار دادن نظرها و عقاید، جریان‌ها و حوادث از دیدگاهی متفاوت و نیز به اندیشه نقادانه منجر می‌شود. این‌گونه آموزش، گهگاهی یا سطحی نیست، اما همواره تنوع را به عنوان یک پیش‌فرض بنیادی در نظر می‌گیرد.

چهارمین رویکرد، رویکرد کنش اجتماعی است که کوشش برای تغییر اجتماعی را به رویکرد استحال‌ای می‌افزاید. این‌جا به دانش‌آموزان یاد داده می‌شود تا بفهمند، سؤال کنند و درباره جریان‌های مهم اجتماعی، کاری انجام دهند.